

- **Symptomatické poruchy řeči – osnova!!!!!!!**
Lechta, V. Symptomatické poruchy řeči u dětí. Praha, Portál, r. vydání 2008.
Michalík, J. a kol. Zdravotní postižení a pomáhající profese. Praha, Portál, r. vydání 2011.
- **Symptomatické poruchy řeči**
- narušení komunikační schopnosti provázející jiné, dominantní postižení, nemoc, poruchu
- další užívané termíny:
- **sekundární poruchy řeči**
- potřeba kompenzace obtíží v rámci komplexního přístupu

Model vzniku symptomatických poruch řeči – viz Lechta, V. Symptomatické poruchy řeči.

- **Symptomatické poruchy řeči u osob s mozkovou obrnou**
- Poruchy hybnosti na bázi centrálních obrn
- Poškození centrálního nervového systému
- pre/peri/postnatální faktory
- **Dělení obrn**
- Dle intenzity
- Dle lokalizace
- **(Dětská) mozková obrna**
- vrozené poškození CNS
- rozmanitý klinický obraz - funkční poruchy různé závažnosti
- poruchy svalového napětí, hybnosti a koordinace pohybů s patrnou disharmonií motorického vývoje
- **(Dětská) mozková obrna**
- spastická forma
- nespastická forma
- **(Dětská) mozková obrna**
- spastická forma
- diparetická forma
- kvadraparetická forma
- hemiparetická forma
- **(Dětská) mozková obrna**
- nespastická forma
- hypotonická forma spastická x dyskinetická forma

- **Symptomatické poruchy řeči u osob s mozkovou obrnou**

- souvislost mezi poruchami hybnosti
- obtíže různé intenzity
- narušený vývoj řeči – různá úroveň obtíží
- specifika průběhu preverbálního období

- **znaky orálního vývoje dětí s mozkovou obrnou**

- zaostávání orálních reflexů
- hypersenzibilita nebo hyposenzibilita v dutině ústní
- poruchy koordinace čelisti, rtů, jazyka při žvýkání a polykání
- hypersalivace
- neschopnost realizovat při pití rytmické, sací a polykací pohyby
- poruchy polykání při jídle, pití – potrava se dostává do hltanu bez „zásahu“ svalstva úst

- **specifika preverbálního vývoje**

- Obtíže s dýcháním
- Nápadné tvoření hlasu při křiku, pláči, smíchu
- Broukání se objevuje jen zřídka
- Absence hry s mluvidly a s končetinami chybí pudové žvatláni (objevuje se až koncem prvního roku)
- důsledky dysfunkce orofaciální oblasti
- poškození primárních i sekundárních funkcí
- orofaciální dystonie
- zeslabený střed jazyka – nedostatečný podtlak
- vývojová dysartrie

- **vývoj řeči u dětí s mozkovou obrnou závisí na:**

- postižení motorických drah
- celkovém tělesném stavu
- mentálním potenciálu
- prostředí, ve kterém dítě vyrůstá
- přítomnosti či absenci dalších poruch

- **foneticko-fonologická rovina**

- u dětí s MO má nejtypičtější průběh
- výslovnost - motorický akt
- Vytváření asociace mezi zvukem a jeho zdrojem
- Narušení vývoje fonematické diferenciaci

- **lexikálně-sémantická rovina**
- omezení aktivního získávání poznatků o prostředí vzhledem k omezeným pohybovým možnostem
- kombinace s dalšími obtížemi
- **morfologicko-syntaktická rovina**
- Narušený vývoj této roviny
- Struktura a délka větných celků
- Spojení s dalšími obtížemi – MP – narušení obsahové složky řeči
- **Pragmatická rovina**
- Komunikační záměr x realizace
- **Obtíže u dětí s MO – shrnutí**
- poruchy dýchání
- poruchy tvorby hlasu - dysfonie
- poruchy modulačních faktorů – dysprozodie
- narušené koverbální chování
- poruchy vývoje řeči
- poruchy článkování řeči – **dysartrie**
- poruchy fluence řeči
- hypernazalita
- mutismus
- orgánové odchylky řečového efektoru
- poruchy polykání - dysfagie
- **Symptomatické poruchy řeči u osob s mentálním postižením**
- **závislost na typu a stupni MP**
- narušený vývoj řeči
- úroveň vývoje roviny morfologicko-syntaktické a lexikálně-sémantické
- v počátcích vývoje i rovina foneticko-fonologická
- verbální x neverbální složka
- **Vývoj řeči dětí s hlubokým mentálním postižením**
- Výrazné narušení řečového vývoje
- limitované výrazové prostředky – verbální i neverbální
- modulace zvuku podle momentálního rozpoložení

- **Vývoj řeči u dětí s těžkým mentálním postižením**
- Narušený vývoj řeči
- Hlasové projevy pudové povahy
- Limity v užívání modulačních faktorů
- Echolálie

- **Vývoj řeči u dětí se středně těžkým mentálním postižením**
- Začátky vývoje řeči velmi opožděné (někdy až kolem 6. roku života)
- Předpoklad relativně dobrého rozvoje
- Rozdíl mezi Tmp a Smp – řečový výkon
- Schopnost imitace
- Opakování složitějších mluvních celků – paměť/porozumění
- základy sebeobsluhy a jednoduché pracovní dovednosti
- základy trivia
- komunikace s okolím

- **Vývoj řeči u dětí s lehkým mentálním postižením**
- začátky vývoje řeči opožděné o 1 – 2 roky
- verbální schopnosti v běžných komunikačních bez výraznějších nápadností
- komunikační flexibilita
- harmonizace vnitřní a vnější řeči

- **Vliv typu mentálního postižení – eretický a apatický typ**

- **Vývoj řeči u dětí s Downovým syndromem**
- Užití jednoduchých slov mezi 2.–3. rokem života
- Užití jednoduchých vět okolo 5. roku charakteristické střídání mezi obdobími stagnace a zjevnými pokroky
- Činitelé ovlivňující vývoj řeči
- Role exogenních činitelů!

- **Specifika předpokladů pro rozvoj řeči**
- Typická orofaciální patologie
- Nesprávná klidová poloha jazyka – hypotonie, posun směrem dopředu
- hypotonie rtů a ústního svalstva
- otevřený skus
- hypotonické a insuficientní velum
- drsné zabarvení hlasu a celkově zúžený hlasový rozsah
- rozvinutá napodobovací schopnost, hudební sluch

- **Vývoj řeči u dětí s Downovým syndromem
rovina lexikálně-sémantická**
- Vztah stupně snížení intelektu a míry rozvoje slovní zásoby
- malé procento přídavných jmen
- nepoměr mezi pasivní a aktivní slovní zásobou
- absence generalizace
- situační řeč

- **Vývoj řeči u dětí s Downovým syndromem
morfologicko-syntaktická rovina**
- úroveň gramatické stavby odráží úroveň intelektu
- jednoslovné věty někdy přetrvávají až do 6 – 8 let věku
- vedlejší věty nejdříve po 5. roce
- časté užití substantiv, vzácnější používání sloves
- Ojedinelé využití adjektiv, zájmen, adverbii
- Preference ve větné skladbě
- potíže s logikou, pravidly jazyka, s výjimkami

- **Vývoj řeči u dětí s Downovým syndromem
foneticko-fonologická rovina**
- Narušení vývoje této roviny
- Specifika spojená s orofaciální oblastí
- Oslabení sluchové percepce
- Sluchové postižení
- problémy i s tzv. lehčími hláskami

- **Vývoj řeči u dětí s Downovým syndromem
pragmatická rovina**
- problém s prezentací svého komunikačního záměru
- s pochopením své role komunikačního partnera
- s reagováním ve specifické komunikační situaci

- **Narušená komunikační schopnost u dětí s mentálním postižením - shrnutí**

- **NKS vzniká na základě**
- snížené mentální úrovně
- opoždění motorického vývoje
- nedostatečné motorické koordinace
- poruchy sluchu
- nepodnětné, zanedbávající prostředí
- nejružnější anomálie mluvních orgánů – skus, stavba, deformace čelisti, rozštěpy
- **Dyslalie**
- Obtíže i s jednoduššími hláskami
- Deficity v oblasti motoriky

- Deficity v oblasti sluchové percepce
- Mogilalie, paralalie
- **Rinolalie**
- Hypernazalita – narušení inervace
- Hyponazalita – častější výskyt

- **Narušení plynulosti řeči**
- **Breptavost**
- příznačná pro eretický typ
- **Koktavost**
- 5krát častější u Downova syndromu než u jiných forem MP
- Koktavost x závažnost mentálního postižení

- **Dysartrie**
- Výskyt při závažných obtížích v oblasti motoriky
- Kombinace MP a MO

- **Specifika logopedické intervence**
včasná diagnostika
- včasné zahájení péče – do tří let
- stimulace celkového vývoje
- vzájemná výměna podnětů – matka – dítě
- zásada imitace přirozeného vývoje řeči
- směrodatný je věk mentální, nikoliv chronologický
- nejprve rozvíjíme obsahovou stránku řeči
- postupně přecházíme ve stránku formální

- **zásada výstavby řeči dětí s mentálním postižením**
- od hlasu přes významové zvuky až k tvorbě pojmů
- Zásada vývojovosti a názornosti
- zásada rytmižace
- pasivní a aktivní cvičení motoriky orofaciální oblasti
- rozvoj motoriky, sluchové percepce, schopnost fonemické diference

- **zásada výstavby řeči dětí s mentálním postižením**
- hravá forma
- správný řečový vzor
- činnost přizpůsobena individuálním potřebám, zájmům..
- podněcování ke komunikaci
- využití systémů AAK

- **Symptomatické poruchy řeči u dětí se zrakovým postižením**

- zrakem přijímáme z okolí 70 – 80% podnětů
- záleží na období, kdy došlo ke zrakovému postižení
- zafixovaná, nezafixovaná správná výslovnost – větší potíže
- vlastní začátky ontogeneze řeči se u dětí se ZP oproti normě opoždují

- **Symptomatické poruchy řeči u dětí se zrakovým postižením**

- u nevidomých dětí ve školním věku /asi 3.ročník ZŠ/ se časový posun zpravidla koriguje
- osvojení si stereotypů v ovládnutí Braillova písma, které působí jako výrazný kompenzační činitel
- rozvoj obsahové i formální stránky řeči

- **Verbalismus**

- nápadný rozpor mezi existující slovní zásobou a konkrétními představami o předmětech, které označují především v oblasti předmětných pojmů
- X
- Široké spektrum pomůcek, programů a podpůrných materiálů

- **Dyslalie**

- špatná diferenciacie hlásky M, N zřejmě kvůli chybění zrakového vzoru
- častá interdentalní výslovnost různých hlásek
- T, D, N
- obouretné L
- Specifické pohyby rtů, jazyka
- tvoření hlásek artikulačními orgány, které se normálně na tvorbě neúčastní

- **Narušené koverbální chování**

- Absence mimicko-gestikulační komponent řeči - strnulý výraz
- Mimicko-gestikulační pohyby neodpovídají myšlení a citům
- Stereotypie

- **Další formy narušené komunikační schopnosti**

- koktavost
- breptavost
- Rhinolalie
- poruchy hlasu

Specifika logopedické péče

- vše je založeno na sluchovém a hmatovém vnímání.
- využití speciálních pomůcek – reliéfy mluvních orgánů
- dechová a hlasová cvičení
- rozvíjení mimických pohybů
- odstraňování verbalismu

- konkretizace slovní zásoby

- využívá se i metoda analogie, kdy objasňujeme neznámé předměty pomocí analogie se známými
- vysvětlujeme smysl slov
- využíváme hmatové poznávání konkrétních předmětů nebo jejich modelů

- http://www.petit-os.cz/progr_nevid.php